

Ruimte- en werkplekverlichting

De verlichtingsvoorzieningen op een werkomgeving laten nog veel te wensen over. Vaak vindt men een tl-balk voor de gehele ruimte en een bureaulampje voor de eigenlijke werkplek wel voldoende. Dat is eigenlijk vragen om problemen.

Het beseft dat een algemene plafondverlichting niet volstaat, is al een hele verbetering ten opzichte van de kantoor situatie zoals die vroeger bestond. Er is dus wel sprake van een verbetering (voortschrijdend inzicht), maar er kan nog veel meer worden gedaan om de verlichtingsoplossing optimaal te maken.

In dit artikel bekijken we de verschillen tussen ruimteverlichting en werkomgevingverlichting, en geven ook twee voorbeelden van specifieke oplossingen voor de werkplek en voor vergaderruimtes.

Ruimteverlichting

Het begrip 'ruimteverlichting' heeft betrekking op een concept waarmee een gehele ruimte of een bepaalde zone als werkomgeving wordt beschouwd. Ruimteverlichting is een passende oplossing wanneer:

- in de planningsfase van een pand of kantoorruimte nog geen

definitieve scheidingen gemaakt (kunnen) worden voor wat betreft die zones of ruimtes;

- de grootte van de afzonderlijke werkomgevingen (nog) niet bekend is;
- er bewust een flexibele indeling van de gehele werkomgeving moet worden gemaakt;
- de eigenschappen en het gebruik van de ruimte vereisen dat deze gelijkmatig verlicht moet worden.

In het geval van een ruimteverlichting moet ernstig rekening worden gehouden met de eisen die worden gesteld aan de lichtsterkte, en met het feit dat directe verlichting kan leiden tot verblinding op de plaatsen waar mensen met een beeldscherm moeten werken. Daarbij hoeft feitelijk slechts een horizontale strook tussen 0,75m vanaf de vloer (de hoogte van een gemiddeld werkblad) en 1,20m (de maximale hoogte waarop de bovenkant van een beeldscherm zich zal bevinden) worden gemeten.

Werkomgevingsverlichting

Met het begrip 'werkomgevingsverlichting' wordt bedoeld het concept waarin de afzonderlijke verlichtingsoplossingen van werkplekken en werkomgevingen vallen.

Werkomgevingsverlichting is een passende oplossing wanneer:

- de indeling van de werkplekken en werkomgevingen vaststaat;
- verschillende werkomgevingen verschillende verlichtingsoplossingen vereisen;
- in de gehele ruimte verschillende lichtzones gerealiseerd moeten worden.

Door de verschillende lichtsterktes tussen de afzonderlijke werkplekken en -omgevingen worden verlichtingszones gecreëerd. Dit kan een positieve invloed hebben op de sfeer in de ruimte. Met de nadruk op 'kan', want aan de afstemming én invulling van de verschillende lichtzones moet wel de nodige aandacht worden geschonken, liefst met behulp van een professional.

Ook voor werkplekken en -omgevingen waar geen vaste locaties zijn geregeld (flexibele indelingen) kan een werkomgeving verlichtingssysteem worden gerealiseerd. Dat kan bijvoorbeeld door middel van mobiele verlichtingssystemen zoals staande lampen die kunnen worden meegenomen als een andere plek wordt ingenomen. Let er dan wel op dat het gehele verlichtingsaanbod (die perfect op elkaar afgestemde zones) niet wordt verstoord.

Let er bovendien op dat bij de op de werkomgeving afgestemde verlichting aan de verschillende eisen voor de verschillende werkplekken – maar ook de omgevingsverlichting – wordt voldaan. Richtlijn is dat alle voorkomende taken optimaal kunnen worden uitgevoerd, in ieder geval voor wat de lichtvoorziening betreft. Met andere woorden: goed licht waar je het nodig hebt, dus op de directe werkplek meer licht dan bijvoorbeeld in gangpaden – al moet daar natuurlijk ook voldoende licht zijn.

Verlichtingsoplossingen voor de werkplek

Als gevolg van de veranderde manieren waarop wij werken, zijn er ook verschillende plekken waar men kan werken. In feite kan men tegenwoordig overal werken waar men maar een internetverbinding heeft, al geldt dat lang niet voor iedere kantoormedewerker. Voor het gemak beperken we ons hier tot twee soorten werkplekken: de beeldschermwerkplek en de vergaderruimte.

De beeldschermwerkplek

Onder de beeldschermwerkplek verstaan we in dit kader voor het gemak maar even de plek waar ook schrijf-, bel- en leeswerk wordt verricht. Het gaat erom dat de gebruiker informatie moet kunnen opnemen en invoeren, op het scherm dan wel op papier. Omdat deze werkplek groter is qua oppervlak dan alleen het bureaublad – omdat de gebruiker ook belt en documenten leest en daarbij een andere zithouding aanneemt vergeleken met een voorovergebogen stand om te kunnen typen dan wel schrijven – moet de verlichtingsoplossing ook daarin voorzien. Doet de

gebruiker helemaal aan het ergonomisch verantwoorde zogeheten dynamisch zitten, dan zal hij of zij verschillende houdingen aannemen voor verschillende taken, evenals af en toe staand werken, wat mogelijk is dankzij het in hoogte verstelbare werkblad. Uiteraard moet de verlichtingsoplossing mee kunnen gaan in die hoogte, de afstand tussen de lamp en het werkblad moet constant zijn. In dit geval zal een bureaulamp dus een ideale oplossing zijn, in tegenstelling tot een lamp die vast staat of aan het plafond is bevestigd.

De vergaderruimte

Met de vergaderruimte bedoelen we in dit verband alle ruimtes waar overleg wordt gepleegd en waar presentaties worden gehouden. Hier moet worden gezorgd voor voldoende licht in de gehele ruimte zodat men een goed overzicht heeft, de deelnemers moeten elkaar goed kunnen zien; daarnaast moet op de vergadertafel zelf voldoende licht zijn om te kunnen lezen en schrijven. Echter, omdat tegenwoordig veel vergaderdocumenten digitaal worden geleverd, moet dat licht niet zodanig gericht zijn dat het in de beeldschermen van de laptops of tablets wordt weerkaatst. Wanneer er ook presentaties worden gegeven, dient de ruimteverlichting te kunnen worden gedimd, om het contrast op het scherm te garanderen. Er dient dus te worden voorzien in een combinatie van algemene, gerichte en specifieke verlichtingsoplossingen.

Voor alle duidelijkheid: bovengenoemde aanbevelingen zijn van een redelijk algemene aard. Het is raadzaam om voor een perfect lichtplan een professional in te schakelen. Hij of zij houdt rekening met veel meer zaken dan die we hier genoemd hebben, zoals invallend daglicht, leeftijd van de medewerkers (ouderen hebben meer licht nodig dan jongeren), duurzaamheid van de installatie, en energieverbruik. Ook de voorzieningen voor nood- en buitenverlichting vormen een geheel apart verhaal. ■